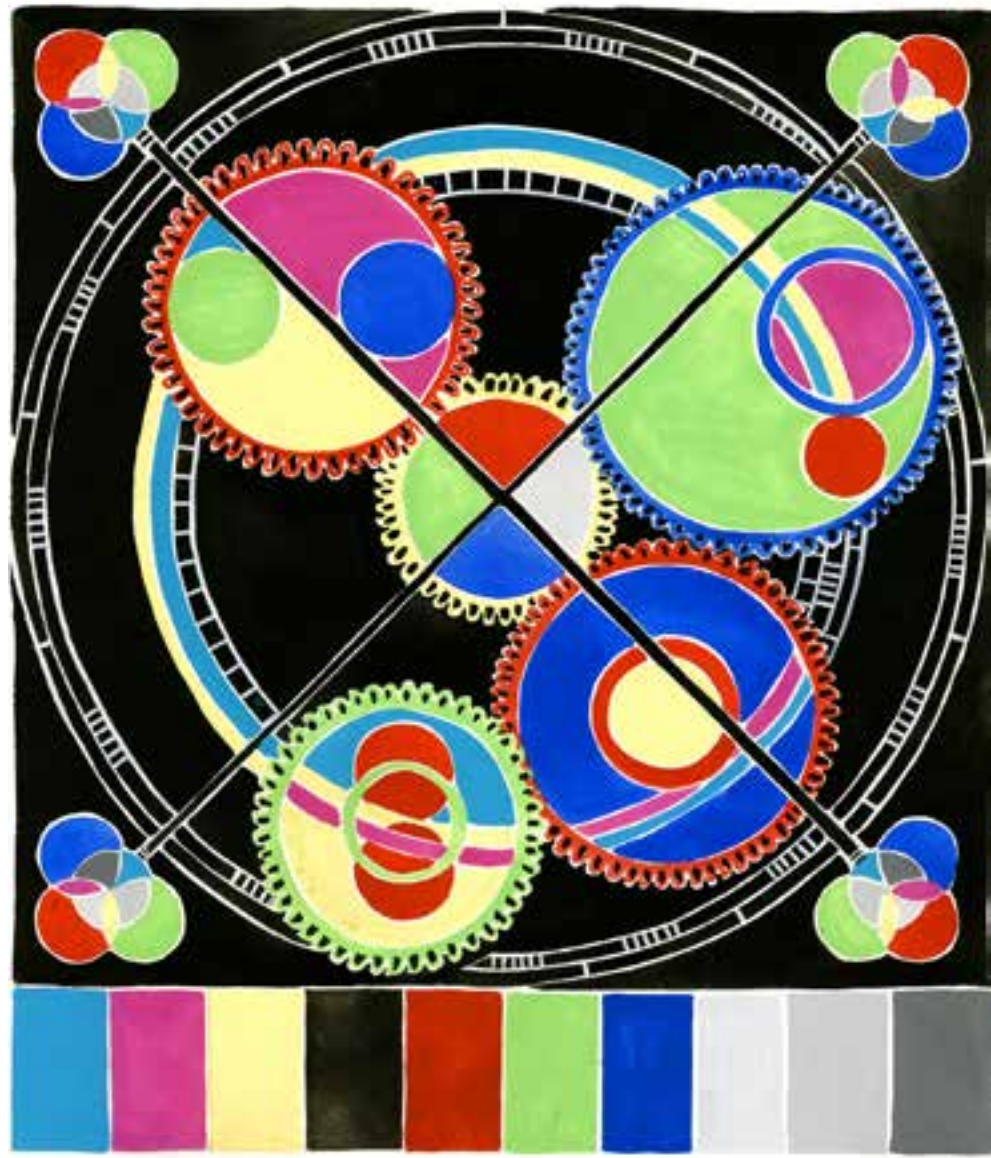

LEVENDE BEELDEN

LICHT IN DE SPIEGEL

Van Eyck deelnehmer 2014 Navine G. Khan-Dossos, To Make Cogs and Compasses of Themselves, 2015

1 BEGIN

LEVEND

Het beleidsplan 2017–2020 *Levende beelden. Licht in de spiegel* wordt onder een gelukkiger gesternte geschreven dan dat van vier jaar geleden.¹ De hernieuwde verankering van de postacademies in de basisinfrastructuur geeft ze weer de bestaanszekerheid om de internationale toonaangevende plekken voor talentontwikkeling te kunnen zijn.²

De onzekerheid over het voortbestaan heeft de Van Eyck er niet van weerhouden om met volle inzet haar nieuwe beleid te ontwikkelen. Zij is trots op wat is bereikt en op de veerkracht waarmee zij, tegen de bezuinigingen in, haar ambities verwezenlijkt.

Het vertrouwen in haar eigen koers wordt versterkt door het advies van de Raad voor Cultuur, *Agenda Cultuur 2017–2020 en verder* en de uitgangspuntenbrief van de minister *Ruimte voor Cultuur*. De genoemde kernbegrippen als kwaliteit, maatschappelijke waarde, profilering, internationalisering, educatie, participatie en het belang van de stedelijke regio zijn al de uitgangspunten van het in 2013 ingezette beleid.

De Van Eyck wil deze ingeslagen weg(en) al vernieuwend vervolgen en haar positie verstevigen. Dat sluit aan bij *Ruimte voor Cultuur* waarin de minister de cultuurinstellingen aanspoort realistische plannen te maken met aandacht voor de arbeidsvoorwaarden van hun medewerkers.³

SALTO MORTALE: SALTO VITALE

Medio 2011 kondigde de toenmalige staatssecretaris voor cultuur zijn bezuinigingen aan voor de cultuurplanperiode 2013–2016.⁴ Het voornemen van de Jan van Eyck Academie om vernieuwend beleid te ontwikkelen werd door deze omstandigheden aangejaagd. Het toen opgestelde beleidsplan *De levende spiegel. Kunst in de wereld* beoogt

Van Eyck deelnemer 2013 Yeb Wiersma, i.s.m. Thebol Malonga, *Monde Possible*, 2014

de omslag van de Jan van Eyck Academie als een enkelvoudig, gesloten studiogebouw naar een meervoudige, levendige kunstinstelling voor talentontwikkeling – open voor het publiek.

In zijn advies spreekt de Raad hier zijn waardering voor uit, met name voor *‘de nieuwe visie op het kunstenaarschap, waarin verbindingen tussen kunst en disciplines buiten de cultuur worden gestimuleerd en verdiept’*. Hij beoordeelt de plannen als *‘visionair en ondernemend’* en ziet de keuzes als onderscheidend. *‘De Jan van Eyck Academie neemt in de nieuwe plannen een andere positie in.’*⁵

Een direct gevolg van het Raadsadvies was dat het mogelijk bleek in korte tijd de financiering rond te krijgen voor de renovatie van de Van Eyck. Daardoor konden de in het beleidsplan genoemde voorzieningen gerealiseerd worden. Met de tentoonstellingsruimtes, Labs, opgeknapte studio’s, arcadische tuinen en het café-restaurant werd de Van Eyck in zowel materiële als symbolische zin de zichtbare manifestatie van haar vernieuwing.⁶

Stimulerend was dat het zich vormende beleid door de buitenwereld snel als bijzondere profilering erkend is. Begin 2015 kreeg de academie de tweejaarlijkse prijs Mens en Cultuur van de Provincie Limburg⁷; werd de beleidsomslag positief genoemd door de minister in *Cultuur in beeld*.⁸ En in *Agenda Cultuur, 2017–2020 en verder* licht de Raad voor Cultuur uit: *‘De Jan van Eyck Academie verbindt het creatieve talent van haar deelnemers aan maatschappelijke en economische vraagstukken die spelen bij overheid, bedrijfsleven en kennisinstututen.’*⁹

DE LEVENDE SPIEGEL

Met ingang van 1 januari 2013 is de Van Eyck in structuur en opzet vernieuwd en genaamd: *Van Eyck – meervoudig instituut voor beeldende kunst, ontwerp en reflectie*. Zij is een internationale, multidisciplinaire postacademie voor talentontwikkeling en staat midden in de kunstwereld en maatschappij.¹⁰ Zij werkt samen met culturele en maatschappelijke partijen. Haar publieke programma keert de Van Eyck binnenste buiten en maakt zichtbaar wat er in haar raderwerk omgaat: de geest in de machine.

Van Eyck als meervoudig instituut bestaat allereerst uit de *Jan van Eyck Academie* de internationale postacademische instelling voor talentontwikkeling – met haar nieuwe Labs. Eveneens nieuw zijn de *Hubert van Eyck Academie*, de instelling voor onderwijs- en projectsamenwerking; *Van Eyck Mirror*, het projectbureau dat deelnemers en maatschappelijke partijen met elkaar verbindt; *Van Eyck Services* die zorg draagt voor de benutting van het gebouw en de Labs door derden; *Van Eyck café-restaurant*, de open ontmoetingsplek.

Deze deelinstituten grijpen als tandwielen in elkaar en laten de Van Eyck draaien. In dit pulserende raderwerk ontstaan haar inhoudelijke

mogelijkheden – en wordt het symbolische en reële kapitaal van de verbindingen en inkomsten geproduceerd. De eigen baten van de Labs, de projecten, verhuur, het café-restaurant en sponsorbijdragen vertonen een stijgende lijn, in 2013 bedroegen deze 155.255 euro, in 2014 331.596 euro, gemiddeld jaarlijks 243.425 euro.¹¹

Het jaarlijks subsidiebedrag van het ministerie van OCW, de Provincie Limburg, de gemeente Maastricht en het Mondriaan Fonds (de beurzen) is 1.740.000 euro. Met de gemiddelde eigen inkomsten brengt dat de jaarlijkse begroting op 1.983.425 euro.¹²

Het aantal deelnemers is jaarlijks gemiddeld 39, de kunstenaars verblijven gemiddeld 1 jaar, de dichters en schrijvers gemiddeld 2 maanden.¹³

De bezuiniging dwong het aantal fte’s van de vaste bezetting terug van 18,7 naar 10,4. Dit team brengt met grootse verve het beleidsplan tot leven.¹⁴

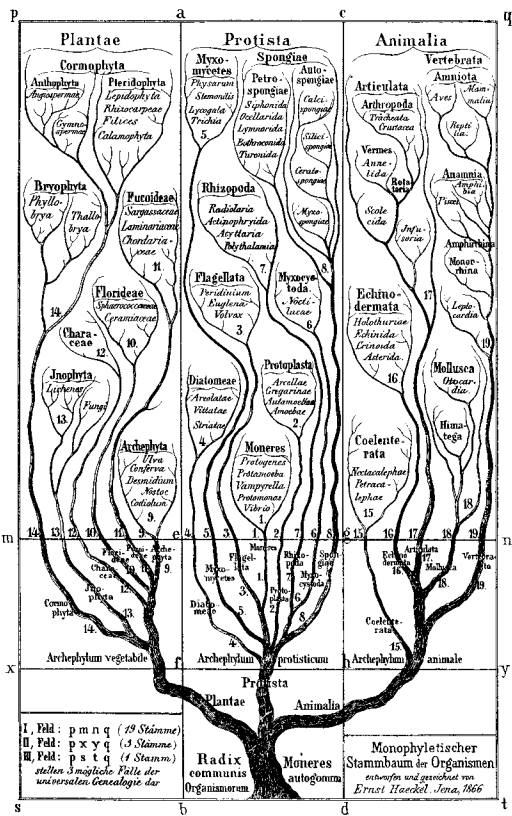
Ian Hamilton Finlay, *The Present Order*, 1983

**THE PRESENT ORDER
IS THE DISORDER
OF THE FUTURE
SAINT JUST**

2 DUBBEL- BEELDEN

De kern van het in 2013 vernieuwde beleid is de vernieuwing van het postacademische programma en wat nu in *Ruimte voor Cultuur* bepleit wordt: ‘*Het aangaan van verbindingen met partijen buiten de cultuursector, zoals scholen, universiteiten, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties*’.¹⁵ De Van Eyck is een ‘denkend instituut’ en neemt al handelend positie in. De vernieuwingen en de verbindingen/projecten die zij aangaat sluiten ook aan bij ontwikkelingen in de kunst en dragen bij aan de kritische talentontwikkeling van haar deelnemers.¹⁶ Hoe dit gerealiseerd is en wat in het verlengde daarvan de plannen voor de toekomst zijn, wordt per deelinstituut toegelicht. Daarbij schuiven heden en toekomst over elkaar heen en in hun dubbelbeelden tekenen de prestaties en het profiel van de Van Eyck zich als vanzelf af.

*Time past and time future
What might have been and what has been
Point to one end, which is always present.*¹⁷

Ernst Haeckel, Monophyletischer Stammbaum der Organismen, 1866

Francis Ali's, Modern Procession, 2002

Pawel Althamer, Path, 2007

DEELINSTITUUT JAN VAN EYCK ACADEMIE

De Jan van Eyck Academie is de crux van de Van Eyck. Zij drijft de talentontwikkeling van de deelnemers aan, creëert de condities voor het programma dat zich ook bottom-up ontwikkelt, heeft daarvoor de Labs onder haar beheer, werkt samen met de andere deelinstellingen en genereert ook eigen inkomsten.

Jan van Eyck Academie: Labs

De vernieuwde en nieuwe Labs zijn de spilraderen van het programma en vernoemd naar (inter)nationale erflaters uit de regio. Het woord lab benadrukt het onderzoekende experimentele van gelijken. Denken en doen komen er samen – als de verwerkelijking van Juhani Pallasmaa's 'the thinking hand'.¹⁸ De Labs zijn onderzoekswerkplaatsen voor deelnemers, kunstenaars van buiten en gasten. Om de Labs optimaal te laten functioneren is ervoor gekozen ze zo volledig mogelijk te bezetten. Het hierdoor ontstane gat op de begroting wordt gedicht met de eigen inkomsten.¹⁹

- * Het *Charles Nypels Lab* is het nieuwe Printing Lab, gespecialiseerd in Risoprint, hoogdruk, diepdruk en zeefdruk. Het Charles Nypels Lab is in zeer korte tijd uitgegroeid tot een internationaal expertise- en ontwikkelingscentrum voor allerhande (kunstenaars) publicaties. Dat werd bevestigd op het eerste internationale Riso-symposium in 2014 met bezoekers vanuit de gehele wereld en gesponsord door de Japanse RISO-fabrikant. Die heeft de Van Eyck tot haar preferente partner gemaakt vanwege de artistieke ontdekkingslust en onvermoede kwaliteit van de in haar lab gemaakte (kunstenaars)boeken. Deze worden aangekocht door internationale verzamelaars en musea zoals het MoMA in New York, het Stedelijk Museum in Amsterdam. Even belangrijk voor de internationale faam is het appel van de vernieuwende vormgeving die door de mogelijkheden van het Lab geoptimaliseerd wordt. Het Lab wordt intensief gebruikt door de deelnemers en kunstenaars van buiten zoals Sigrid Calon, Miek Zwamborn, Johannes Schwartz en Rob Johannesma (de laatste twee kunstenaars werkten er op uitnodiging van Van Eyck Mirror aan nieuw werk) en wier publicaties bijdragen aan de reputatie van het Lab. Aangestuurd door de expertise binnen het Lab zelf draait het op volle toeren – met veel nationale, regionale en internationale opdrachten. (FC 1)
In 2017–2020 zal het Charles Nypels Lab op dit hoge internationale niveau doorgroeien. In 2016 zal het tweede symposium plaatsvinden en – op initiatief van de Jan van Eyck en de RISO Benelux

firma – voor het eerst de tweejaarlijkse internationale RISO Art Award worden uitgereikt.

- * Het vernieuwde *Heimo Lab* bestaat uit het hout- en metaal-lab. Binnen en buiten de Van Eyck heeft het Heimo Lab een niet meer weg te denken functie; zijn professionele kwaliteit en ongekend probleemoplossend vermogen trekken gelijkelijk deelnemers en kunstenaars en instellingen uit de Euregio en daarbuiten. Voor de deelnemers zijn het plekken om te produceren – voor anderen de professionele werkplaatsen waar hun werk in opdracht wordt gerealiseerd. Zo koos Prix-de-Rome Architectuur genomineerde Tim Prins ervoor zijn werkperiode in de Van Eyck door te brengen om in/met het Heimo-Lab zijn maquettes en modellen te maken. Ontwerper Lucas Maassen ontwikkelde er in 2015/2016 op uitnodiging van Van Eyck Mirror een nieuw ontwerpproject. De actieve aanwezigheid van gasten blijkt voor de Van Eyck en de deelnemers telkens weer katalyserend te werken. (FC 2)
In 2017–2020 zal het *Heimo Lab* op hetzelfde hoge niveau verder gaan.
- * Het nieuwe *Werner Mantz Lab* is het Lab voor de nieuwe media: geluid, film, video, fotografie. Ook de analoge werkwijzen die weer *en vogue* zijn, komen hier aan bod. Het Lab ondersteunt de deelnemers die bijna zonder uitzondering allen gebruikmaken van de digitale media. Het heeft ingezet op samenwerking en *resource sharing* met derden uit de regio. Zo zijn – medegefinancierd met externe gelden en productiemiddelen en in samenwerking met Video Power – vijf films van deelnemers in productie genomen – en op de televisie getoond. Een van deze, *Hymn* van Oscar Santillan, is uitgebreid besproken in *Frieze Magazine*. Het Lab weet steeds meer opdrachten te krijgen en vervult een belangrijke rol in de talentontwikkeling van jonge filmmakers binnen en buiten de academie. Het geeft daarmee ook invulling aan de ambitie van de Provincie Limburg om een levendig filmklimaat in de regio te creëren. (FC 3)
In 2017–2020 zal ook samengewerkt worden met Intro in Situ om muziek en geluid te versterken. Noodzakelijk zijn extra investeringen in het Werner Mantz Lab opdat de bezetting en daarmee haar in- en externe rol vergroot kan worden. Ook moet geïnvesteerd worden in de hardware wil zij op het gebied van de nieuwe (en analoge) media toonaangevend zijn.
- * Het *Pierre Kemp Lab*, de bibliotheek, is het 'Lab voor het hoofd'. Deze bibliotheek, de grootste op het gebied van de beeldende kunst in de Euregio telt meer dan 34.000 titels. Het heeft een

internationaal bekende verzameling van speciale (kunstenaars) boeken. Het tijdschrift *Kunstlicht* stelde hieruit een aantal kleine presentaties samen die de bibliotheek ook een andere bekendheid gegeven hebben. Het is een geliefde browse- en ontdekkingsplek voor de deelnemers en een toenemend aantal bezoekers. Dat is door bezuinigingen bij de stadsbibliotheek van Maastricht (2014) en de overheveling van een belangrijk deel van haar kunstboeken naar het Pierre Kemp Lab alleen maar groter geworden. Dit Lab is in het beleidsplan niet beschouwd als de mogelijkheid om extra inkomsten te genereren, wel om bij te dragen aan de algemene betekenis van de Labs: het versterken van de publieke en maatschappelijke rol van de Van Eyck. (FC 4)

In 2017–2020 is het Pierre Kemp Lab uitgebreid en heeft het zijn publieke functie vergroot. Dit is mogelijk door de samenwerking met Zuyd Hogeschool (Maastricht Academy of Fine Arts and Design) die haar kunstbibliotheek in de Van Eyck onder zal brengen – zoals eerder het Bonnefantenmuseum en de stadsbibliotheek. De financiering is een gezamenlijke inspanning waarvoor de Van Eyck het geldbedrag van de prijs Mens en Cultuur inzet. Het kan vreemd lijken in een tijd van ontleding en digitalisering een bibliotheek te willen handhaven. De Van Eyck is ervan overtuigd dat een kunstbibliotheek haar functie zal behouden, zeker in samenhang met tentoonstellingen, projecten en manifestaties rond het kunst(enaars)boek. Ook laten (inter)nationale voorbeelden zien dat bibliotheken levendige ontmoetingsplekken kunnen zijn.²⁰ Het Pierre Kemp Lab is als bibliotheek ook een *Wunderkammer* van wonderlijke schatten. Om dat aanschouwelijk te maken komen in de vernieuwde bibliotheek acht grote glazen ‘Joseph Cornell-boxen’ die door deelnemers, kunstenaars, schrijvers, wetenschappers ingericht kunnen worden. Dit *Wunderkammerspiel* wordt onderdeel van het tentoonstellingsbeleid van de Van Eyck.

- * Nieuw in 2017–2020 is het *Jac. P. Thijsse Lab*, genoemd naar de befaamde Maastrichtse ecooloog Jac. P. Thijsse. Het is een institutioneel In-Lab, een modulerend expertisecentrum voor zowel landschappelijke ontwikkelingen in de Euregio/groenmetropool als een laboratorium voor floraal onderzoek. Het Lab is de realisering van de in het beleidsplan 2013–2016 geformuleerde ambitie. Het is de inhoudelijke uitvalsbasis voor de (vele) kunstenaars die zich willen verhouden tot het landschap in relatie tot ecologische en urbane vraagstukken of die de natuur op een nieuwe manier willen onderzoeken. De oprichting van het Jac. P. Thijsse Lab is het concrete resultaat van het EU-project GALA en de al georganiseerde landschapsprojecten.²¹ Het Jac. P. Thijsse Lab versterkt het programma van de Van Eyck, ook door de samenwerking met

o.a. Loge in Brussel, buitenplaats Kasteel Wijlre, AINSI en Bureau Europa, de Maastricht Academy of Architecture, Universiteit Maastricht en de Aachen University.

Jan van Eyck Academie: programma

Het programma is synoniem aan curriculum: het vernieuwde postacademische profiel. Het heeft een internationale weerklank die zich vertaalt in de hoge kwaliteit en kwantiteit van de aanmeldingen. Terugkerende motivaties in de aanmeldingen zijn de multidisciplinariteit van de Jan van Eyck, haar deelnemer- en wereldgericht zijn, haar bottom-up werkwijze, de mogelijkheden voor samenwerking in de In-Labs en de projecten van de deelinstituten.²²

Het curriculum laat zich, ook voor 2017–2020, omschrijven aan de hand van de volgende trefwoorden:

* Multidisciplinair

De Jan van Eyck is multi-disciplinair: een postacademie voor kunstenaars, ontwerpers, critici, curatoren, schrijvers en dichters.²³ Het multidisciplinaire karakter van de Jan van Eyck bevordert onvermoede samenwerkingen, verdiept en verheldert het eigen kunstenaarschap in het licht van dat van de anderen. Openheid is ieders noodzaak, evenals het leren van meerdere artistieke talen. Het biedt de context van de Finse architect Juhani Pallasmaa die om ideeën op te doen het liefst sprak met ‘zijn’ multidisciplinaire gezelschap van ‘*a poet, a cultural historian, a theater director, a composer, a dramaturge, a painter, a photographer and two literary critics.*’²⁴

De samenwerking met het Nederlands Letterenfonds maakt de deelname van dichters en schrijvers mogelijk. (FC 5) Dat past in een opvallende internationale ontwikkeling van wederzijdse verbindingen: veel hedendaagse schrijvers voeren in hun werk een kunstenaar als hoofdpersoon op; omgekeerd schrijven kunstenaars gedichten, verhalen en essays.²⁵ In 2017–2020 zal dit gecontinueerd worden en tegelijk een nieuwe dimensie krijgen.

Het multidisciplinaire karakter van de Van Eyck sluit ook aan op de wereld om haar heen. De deelnemers zoeken de samenwerking op met de Toneelacademie, het conservatorium, de kunstacademie, de faculteit cultuurwetenschappen van de universiteit. Maar ook omgekeerd, en om dezelfde redenen die Pallasmaa noemde, is er verlangen naar samenwerking. Zo zei Robbert Dijkgraaf: ‘*Het lijkt of de domeinen van kunst en wetenschap door een soort wormgatje met elkaar verbonden zijn. Dat vergemakkelijkt en versnelt de inspiratie over en weer.*’²⁶

In 2017–2020 wil de Jan van Eyck ook performatieve en beeldend-onderzoekende theatermakers/dansers/choreografen de ruimte bieden hun talent te verdiepen. De beeldende kunst en het theater hebben een lange en gedeelde geschiedenis die nu weer actueel is – zie de overstap van Chris Dercon naar de Volksbühne in Berlijn en het jaar van Tino Sehgal in het Stedelijk Museum.

Dat hangt samen met de terugkeer in de kunst naar het lichaam en het lichamelijke zoals de performance en de ‘herontdekking’ van de zintuigelijke ervaringen. In de praktijk van de deelnemers speelt dit een grote rol en dat beproeven in een breder verband zal verrijkend zijn voor alle betrokkenen. Zoals het succesvolle EU-project *Performing Gender* heeft bewezen evenals het verblijf op projectbasis van een jonge theatermaker op de Jan van Eyck.²⁷ Deze ervaringen bevestigen het pleidooi van de Minister in haar uitgangspuntenbrief *Ruimte voor Cultuur* om innovatie en interdisciplinariteit bij de podiumkunsten te bevorderen.²⁸ Voor het verblijf van de theatermakers wordt additionele financiering gezocht bij het Fonds Podiumkunsten mede in samenwerking met SoAP.²⁹ Daarnaast zal samengewerkt worden met o.a. Wunderbaum in Rotterdam, de Toneelacademie in Maastricht en de Theaterschool in Amsterdam, ViaZuid.

* Deelnemers

De geselecteerde deelnemers zijn veelzijdig getalenteerd, zij kijken en handelen over hun eigen grenzen heen. In hun werk vervloeien denken en doen, werk en wereld. Hun werk moet een artistiek inhoudelijke belofte zijn, een knooppunt van onverwachte denk- en maaklijnen die nieuwe verbindingen in het vooruitzicht stellen. Ongeveer de helft komt uit Nederland, de anderen uit het buitenland. De belangrijkste redenen voor hun verblijf zijn dat zij verwachten zich in het interdisciplinaire amalgaam van de Van Eyck te zullen ontwikkelen en ongekende verbindingen aan te kunnen gaan.

Belangrijk bij de selectie zijn hun ideeën voor een In-Lab, het projectvoorstel en de wil om bij te dragen aan de dynamiek van de Van Eyck zoals het gebruik van de Labs, het willen samenwerken, het wereld-gericht zijn. De deelnemers verblijven niet alleen voor zichzelf op het instituut maar dragen ook bij aan de instelling (vandaar het woord deelnemer) – vanuit het idee dat het kunstenaarschap in wisselwerking met de wereld versterkt wordt.

De praktijk wijst uit dat gedurende het verblijf elke deelnemer participeert in de interne en externe dynamiek van de Van Eyck. De Van Eyck doet er alles aan om hun verblijf zo vruchtbaar mogelijk te maken opdat hun talent alle ruimte krijgt om zich te ontwikkelen. De deelnemers verblijven gemiddeld een jaar op de Van Eyck, het programma is een *pressurecooker* opdat zij zich volledig aan hun werk wijden. De beperkte verblijfsduur maakt dat zij hun tijd ten volle inzetten; in terugblik wordt de spanningsboog van een jaar als ‘precies goed’ beoordeeld.³⁰

In uitzonderlijke gevallen, kan de selectiecommissie het verblijf met een aantal maanden verlengen. Sinds 2014 heeft de Van Eyck

Anna Ostoya, *Marginalia*, collage, 109 x 165 cm, 2009. courtesy tegenboschvanvreden, Amsterdam

in samenwerking met SAM (Stichting Ateliers Maastricht) twee atelierwoningen tot haar beschikking die gehuurd kunnen worden door deelnemers die in Maastricht willen blijven. Ook oud-deelnemers blijven naar de Van Eyck terugkomen en zo vormt zich gaandeweg een levendige *community*.

De deelnemers krijgen regelmatig studiovisits van de ‘vaste’ adviseurs en gast-adviseurs. Die praten met hen over hun werk, brengen hen in contact met voor hen relevante (inter)nationale kunstenaars en maatschappelijke en culturele netwerken en partijen. Ongeveer eens per kwartaal wordt een internationale beschouwer uitgenodigd om een lezing te geven over een actueel onderwerp. Zowel de deelnemers als de adviseurs en gast-adviseurs presenteren zichzelf op de donderdagavonden. Deze presentaties evenals het gezamenlijk diner na afloop in het café-restaurant zijn onderdeel van het publieke programma; performances en bijzondere interventies maken deze avonden uniek.

Op verzoek van de deelnemers of als aanbod worden jaarlijks meerdere workshops georganiseerd waarin een facet van het maken wordt uitgediept of gewoon beproefd.

Het actieve leven van de Van Eyck, haar *vita activa*, voltrekt zich in haar publieke ruimtes – en wordt in evenwicht gehouden door haar *vita contemplativa*: de studio’s waar de deelnemers de tijd en de ruimte hebben zich geconcentreerd aan hun werk te wijden. De beslotenheid van de studio betekent nog niet uit de wereld zijn. ‘How,’ vroeg de filosoof Merleau-Ponty zich af, ‘could an artist express anything other than his account with the world?’³¹ De Italiaanse kunstenaar Alighiero Boetti noemde dat het brengen van de wereld naar de wereld: *mettere al mondo il mondo*. In die verdubbeling kan de wereld zich spiegelen en leren kennen. (FC 6)

* In-Labs

De drijvende kracht van het programma zijn de In-Labs. ‘Een In-Lab is een open laboratorium, een heterogene, interdisciplinaire module die bestaat uit vier tot zes deelnemers. Het is zelforganiserend en artist-driven.’³² In staat voor Innovatief, Interactief, Interdisciplinair, Internationaal. Een In-lab wordt opgezet door een aantal deelnemers rond een gedeeld onderwerp (filosofisch, praktisch, speculatief, visionair) dat zij met inzet van gasten en experts van buiten exploreren. Per jaar zijn er gemiddeld zes In-Labs met een eigen budget om het te realiseren en als onderdeel van het publieke programma te presenteren. The University of the Arts in Helsinki heeft gevraagd om dit model en het woord te mogen overnemen – waarmee het neologisme In-Lab een internationale betekenis krijgt. (FC 7)

* Samenwerking

‘Ontmoeten, dat is vinden,’ zei Deleuze.³³ Ontmoeten en samenwerken vormen op de Van Eyck een vloeiend perpetuum mobile: de deelnemers die samenwerken in de In-Labs en de projecten van de deelinstituten, de samenwerking van de Jan van Eyck met het Bonnefantenmuseum, Bureau Europa, Marres, Z33 in Hasselt, het M HKA in Antwerpen, het Van Abbemuseum in Eindhoven en met de deelinstituten en de instellingen waar die weer mee samenwerken (zie ook de volgende bladzijden en de FC’s).

* Proces

De eerste *academia* vereerden de muzen, de sirenen van kunst en wetenschap aan de horizon. De deelnemers zijn daarheen op weg, zij zijn de pioniers van hun eigen toekomst, waarvan serendipiteit en ontdekkingslust de muzische krachten zijn. ‘Er bestaat, vervolgt Deleuze, geen methode om te vinden, alleen een lange voorbereiding.’³³ Het verblijf is hun voorbereiding, wat in de ontmoeting ontdekt wordt plaatsen zij in een filosofisch en kunstinhoudelijk perspectief. Hun *Wanderwegen* zijn niet lineair maar slingeren in een wirwar van knopen en lussen alle kanten op en waarin “every ‘somewhere’ is on the way to somewhere else”.³⁴ Dit onderweg zijn vertaalt zich in het belang van het proces op de Jan van Eyck. De Open Studios geven inzicht in het proces, in de wegen die de kunstenaar bewandeld heeft – waardoor het publiek uitgenodigd wordt het werk mee-te-maken.

Daniel Silver, Dig, 2013

DEELINSTITUUT HUBERT VAN EYCK ACADEMIE

De Hubert van Eyck Academie is opgericht om de Van Eyck te verbinden met de onderwijsinstellingen om haar heen. Zij kan hun partner zijn evenals van (inter)nationale instellingen, inhoudelijk bijdragen aan (gezamenlijke) projecten en opleidingen en *summercourses* en *masterclasses* organiseren – opdat ook anderen gebruik kunnen maken van de mogelijkheden van de Van Eyck.

De Hubert van Eyck Academie is partner van drie door de Europese Unie gefinancierde projecten. Daarvan zijn *GALA* en *Performing Gender* inmiddels afgerond; het archeologie project *NEARCH* zal in 2018 voltooid zijn. (FC 8)

De Hubert van Eyck Academie werkt nu samen met de Universiteit Maastricht, de Design Academy in Eindhoven en de Zuyd Hogeschool aan een op te zetten Graduate School of the Arts – met een profiel dat aansluit bij het wezen van de kunstenaar en bij deze instellingen: hun maatschappij/wereldgerichtheid. Zij is met de universiteit betrokken bij de opzet van de iArts opleiding van de Zuyd Hogeschool.

Zij initieert onderzoeksprojecten waarbij de samenwerking tussen de kunstsector en de wetenschappelijke wereld centraal staat. Tegelijkertijd worden er verbindingen gelegd met andere sectoren – zoals in het project over poëzie en dementie in samenwerking met Universiteit Maastricht en diverse zorgcentra, medegefinancierd door het Fonds Cultuurparticipatie.

In augustus 2015 is de eerste *summercourse* georganiseerd: *The Digital vs. the Archaic* met 16 internationale ontwerpers. In november 2015 is de reeks *masterclasses* van start gegaan met *The Drive of Drawing* met 12 tekenaars uit Nederland. (FC 9)

In 2017–2020 worden de *summercourses* en *masterclasses* voortgezet. The Graduate School of the Arts wordt gerealiseerd.

Het Europese archeologieproject *NEARCH* krijgt een drievoudig vervolg. Allereerst zullen de deelnemers van *NEARCH* op de Van Eyck verblijven en hun werk voor de internationale partners maken; in samenwerking met de Provincie Limburg zal een kunstenaar geselecteerd worden die ideeën en voorstellen ontwikkelt om op een andere, vernieuwende manier met het archeologische erfgoed om te gaan; voor de bijeenkomst van de EAA (European Association of Archaeologists) met meer dan 2000 congresgangers in Maastricht (2017) zal de Van Eyck betrokken zijn in de opzet van het programma met daarin grote aandacht voor kunst en archeologie, gekoppeld aan de uitkomsten van *NEARCH* en het verblijf van de kunstenaar in Limburg.

De samenwerking met de Zuyd Hogeschool resulteert in het opzetten van de *master iArts*.

Hubert van Eyck zal innoverende didactische methodes ontwikkelen – analoog aan de onvoorspelbare lijnen waarlangs de deelnemers hun

talent ontwikkelen – om leerlingen uit de bovenbouw van Limburgse middelbare scholen en jongvolwassenen dichterbij de hedendaagse kunst te brengen. Samen met o.a. De Nederlandse School zullen alternatieve kunstcursussen worden opgezet zoals persoonlijke ‘studio-vriendschappen’ (*follow your artist*) en ontdekkingstochten in en rond de hedendaagse kunst.³⁵

De Hubert van Eyck Academie vergroot haar Euregionale actieradius en versterkt de maatschappelijke, onderwijskundige en didactische dimensies van haar projecten.

DEELINSTITUUT VAN EYCK MIRROR

Van Eyck Mirror heeft een tweeledige functie: de verbinding zoeken met maatschappelijke partijen buiten de academie en het verwerven van inkomsten. Zij concretiseert de wereldgerichte ambities van kunstenaars en benut het creatieve potentieel van de Van Eyck in het aannemen van opdrachten van buiten.

Zij bleek het meest bediscussieerde voorstel uit het beleidsplan. De kritiek was dat de autonomie van de kunstenaar opgeofferd zou worden aan het belang van het instituut en dat opdrachtgevers de koers van het instituut zouden bepalen. Voor de Van Eyck is de autonomie van de kunstenaar het onvervreembare recht op zijn/haar artistieke zelfbeschikking, wat iets anders is dan een 'opdrachtloos bestaan'. Autonomie is de vrijheid van keuze en het is aan de kunstenaar om te bepalen waar hij/zij op in wil gaan. En dat geldt ook voor de Van Eyck als instituut. De mogelijkheden om vanuit Van Eyck Mirror met partijen van buiten te werken zijn verrassend groot. Onder andere pensioenverzekeraar APG, de Provincie Limburg, Stichting Doen, de gemeente Maastricht zijn de opdrachtgever van inhoudelijk zeer uiteenlopende projecten. Van Eyck Mirror heeft het project Van Eyck Editions geïnitieerd. Hiervoor wordt eens per jaar een mid-career kunstenaar uitgenodigd om in de Labs te experimenteren en nieuw werk te maken waaronder een multiple.

Net als in de projecten van de Hubert van Eyck participeren deelnemers van de Jan van Eyck in die van de Mirror. Al de projecten hebben hun publieksmomenten als onderdeel van het publieke programma van de Van Eyck. (FC 10)

Een onverwacht effect van de Hubert van Eyck en Van Eyck Mirror is dat de (inter)nationale en Euregionale netwerken die zo ontstaan de deelnemers ten goede komen. Zij bieden gemakkelijk toegang tot instellingen die anders moeilijk toegankelijk zijn of onbekend zouden zijn gebleven. Van Eyck Mirror heeft zijn natuurlijke plek in de Van Eyck gekregen, de kritiek is verstomd, nieuwe deelnemers geven soms op voorhand al aan in welke of wat voor soort projecten zij geïnteresseerd zijn. Zij is de draaischijf geworden die de wereld en de Van Eyck om elkaar heen laat draaien: *'De Jan van Eyck Academie activeert haar deelnemers, zij verbindt wereld en kunst, praktijk en project. Zij is een innovatief, beweeglijk instituut zonder haar koers uit het oog te verliezen: de ontwikkeling en stimulering van talent op een hoog niveau in een steeds veranderende (kunst)wereld.'*³⁶

In 2017–2020 vergroot Van Eyck Mirror haar werkveld. De Euregio is haar eerste speelveld, van daaruit opereert zij op landelijk niveau. Het is haar ambitie de aard en de kwaliteit van haar projecten te vergroten en een uitdagende partij te zijn voor projecten die vragen om dwarse antwoorden. Het succesvolle project *Like an Artist*, in samenwerking met APG,

wil zij een vervolg geven vanuit een nieuwe, inspirerende visie op de 'oudere kunstenaar'.

Het succesvolle project Van Eyck Editions wordt gecontinueerd.

DEELINSTITUUT VAN EYCK SERVICES

Van Eyck Services is het organisatiebureau van de Van Eyck dat de projecten en het publieke programma van de andere deel-instituten organiseert. Van Eyck Services zorgt voor de verhuur van de appartementen, het auditorium, het café-restaurant en andere faciliteiten van de Van Eyck. Eind 2015 zijn de appartementen grondig opgeknapt. Dit is gefinancierd middels een lening die met de huuropbrengsten wordt afgelost. (FC 11)

In 2017–2020 groeit Van Eyck Services in evenwicht – dat wil zeggen dat de verhouding tussen in- en extern, het belang van de deelnemers en de noodzaak van eigen inkomsten in balans blijft.

DEELINSTITUUT VAN EYCK CAFÉ-RESTAURANT

De verbouwing eind 2012 maakte het gewenste café-restaurant mogelijk. Het is de rotonde waar het leven en de activiteiten van de Van Eyck zichtbaar worden, ook door de directe verbinding met de tentoonstellingsruimtes en het auditorium. Het openstellen van de Van Eyck maakt het voor het publiek mogelijk de ontwikkelingen van de kunst er van nabij te volgen. Voor de Van Eyck is het een vanzelfsprekende manier om de kunst de plek te geven die haar toekomst: die van transcendentie naar immanentie, van het buiten de wereld naar het binnen de wereld zijn. Dat betekent dat aan de tentoonstellingen wordt gewerkt te midden van de bezoekers, de steigers tussen de tafels doorrollen, de kunstenaars over hun werk/het werk discussiëren terwijl anderen luisteren of de krant lezen. (FC 12)

In 2017–2020 verstevigt Van Eyck café-restaurant zijn positie – mede door innovatief te zijn en de kracht van de lunch te vergroten. De openingstijden die nu nog gelijk zijn aan die van de Van Eyck – van 8.00 uur tot 18.00 uur en op donderdagavond tot 23.00 uur – kunnen, als de inkomsten dat toestaan, uitgebreid worden.

VAN EYCK: GEOGRAFISCHE POSITIE

De Van Eyck heeft stevig ingezet op de herovering van haar positie en profiel als meervoudige postacademische instelling in Nederland. Zij heeft de samenwerking gezocht met Nederlandse instellingen en partners zoals het Piet Zwart Instituut, de Rijksakademie, het Sandberg Instituut, Het Nieuwe Instituut, de KNAW, de Rietveldacademie, de kunstacademie Den Haag, het Van Abbemuseum, Filmmuseum Eye. Zij heeft zich verzekerd van de steun van de verschillende fondsen zoals het Mondriaan Fonds, het Nederlands Letterenfonds, het Prins Bernard Cultuurfonds, het Participatiefonds, de Stichting Doen. Zij krijgt structurele financiële ondersteuning van nationale bedrijven en verzamelaars.

Daarnaast werkt zij intensief samen met lokale en regionale partners als het Bonnefantenmuseum, Marres, Z33, Bureau Europa, de genoemde onderwijsinstellingen en vele anderen.³⁷

Nu haar positie en profiel duidelijk zijn, is het haar ambitie om zich in 2017–2020 intensiever op haar directe internationale omgeving te richten: de grensoverschrijdende groenmetropool met ruim 4 miljoen inwoners, waarvan Aken, Düren, Luik, Hasselt, Sittard, Heerlen en Maastricht de belangrijkste steden zijn. In een ruimere kring slingeren Venlo, Mönchengladbach, Düsseldorf, Keulen, Leuven, Mechelen, Brussel en Eindhoven zich daar omheen. Allemaal steden die binnen een uur rijden van Maastricht liggen.

De Van Eyck is in 2015 gevraagd lid te worden van *Very Contemporary*, een netwerkorganisatie van de grote musea en kunstinstellingen in het grensgebied die als doel hebben samen te werken en het grensoverschrijdende bezoek te stimuleren. Door in deze levendige context te opereren kan de Van Eyck tegelijk het beeldende kunstklimaat in Nederland verrijken.

Dat betekent dat de Van Eyck de contacten die al met kunstenaar-sinitiatieven, kunstinstellingen, musea, curatoren en critici uit deze internationale regio zijn aangegaan, zal uitbreiden en verdiepen. En ook dat zij een goede mix van kunstenaars en adviseurs uit de Euregio, de Randstad en de internationale wereld zal uitnodigen de Jan van Eyck regelmatig te bezoeken – met veelzijdige kruisbestuiving als gevolg. Dat de Van Eyck zich vanuit haar (inter)nationale positie intensief tot Maastricht en de Provincie verhoudt, is uitvoerig aan de orde gekomen – en dat zal onverminderd voortgezet worden. De Van Eyck zal de creatieve, onderwijs-, maatschappelijke, economische en publieke potenties van stad en provincie versterken.

VAN EYCK: PUBLIEK PROGRAMMA

Het publieke programma maakt de meervoudige activiteiten van de Van Eyck zichtbaar en geeft haar een plaats in de gemeenschap. Om het DNA van de Van Eyck – het multidisciplinaire programma van serendipiteit en experiment – met het publiek te delen is de reeks *Ontdekkingslust* opgezet. Eens in de twee maanden gaat een gast uit de wetenschap, de kunst of het bedrijfsleven met presentator Wim Brands in gesprek over de reikwijdte en de betekenis van de niet gezochte ontdekking.

Elke donderdagavond zijn er presentaties – met afsluitend een gemeenschappelijke maaltijd (zie blz. 22). Ook de adviseurs en de gastadviseurs presenteren hun werk publiekelijk.

Gasten van de In-Labs houden lezingen of gaan in op hun praktijk. De In-Labs organiseren ook publieksmomenten, in de Van Eyck of elders, zoals Eye in Amsterdam.

Performances van deelnemers kunnen zich onaangekondigd voordoen of zijn deel van het programma en waaieren van binnen naar buiten. De samenwerking met de verschillende instellingen manifesteert zich in lezingen, symposia en tentoonstellingen.

De schrijvers die op de Van Eyck verblijven, hebben tijdens hun verblijf een publiek vraaggesprek met een bewonderde collega-schrijver. Als een dichter zijn entree op de Van Eyck maakt, wordt een aantal van zijn gedichten, vertaald in vele talen, gedrukt op placemats die in het café-restaurant op tafel komen te liggen.

De tentoonstellingen houden altijd verband met de Van Eyck. Werk van deelnemers of oud-deelnemers wordt gepresenteerd al dan niet aangevuld met werk van kunstenaars van buiten. De gedichten van de dichter die op de Van Eyck verblijft kunnen het uitgangspunt zijn. Een kunstenaar/curator van de Jan van Eyck kan een tentoonstelling maken. Ook kunnen tussentijdse presentaties of de uitkomsten van een van de deelinstitionele projecten getoond worden.

De jaarlijkse Open Studios geven inzicht in het verblijf van de deelnemers. Het aanvullende programma van performances, films en interventies maken die tot een bijzondere gebeurtenis.

Het gevolg van dit alles is dat de Van Eyck een onvervreembare plaats in de wereld om haar heen heeft gekregen – en dat is in het grote en toenemende aantal bezoekers terug te lezen. (FC 13)

VAN EYCK: COMMUNICATIE

Over het publieke programma en alles wat de Van Eyck doet, wordt zo volledig mogelijk gecommuniceerd. In 2013 en 2014 zijn de huisstijl en website geheel vernieuwd, in de lijn van de Van Eyck. De nieuwsbrieven en *social media* als Twitter, Facebook en Instagram maken – eveneens

Janos Urai, Oman Fracture porosity filled. Gorge Pavement, 2014

voor het eerst – voor verschillende publieksgroepen inzichtelijk wat er gebeurt. Het parool is helderheid en begrijpelijkheid. (FC 14)
In 2017–2020 wordt dit voortgezet en verbeterd waar nodig. In samenhang met de educatieve projecten van de Hubert van Eyck (zie blz. 26–27) wordt speciaal beleid ontwikkeld om jongeren te bereiken.

VAN EYCK: PERSONEEL, FINANCIËN EN CULTUREEL ONDERNEMERSCHAP

Het ambitieuze beleid 2013-2016 is waargemaakt door de grote inzet van het kleine team, aangevuld met vrijwilligers en stagiaires. De boog stond strakgespannen om het meervoudige Van Eyck met meer activiteiten te kunnen realiseren. Het is in deze algemene wetenschap dat de minister de culturele instellingen heeft aangespoord realistische plannen op te stellen – met de juiste aandacht en zorg voor de personele bezetting. Dat wil de Van Eyck zeker ook doen – zonder de komende cultuurplanperiode haar beleid te vertragen of haar publieke *outreach* terug te brengen. Haar onverminderde ambitie is een dynamische kunstinstelling voor veelzijdige talentontwikkeling te zijn – die op meervoudige wijze verbindingen aangaat met de stedelijke wereld om haar heen. In dat licht heeft de Van Eyck in het Tweede Kamerdebat van de cultuurcommissie op 17 juni 2015 betoogd dat zij jaarlijks 150.000 euro extra nodig heeft om haar kerntaak, die van de talentontwikkeling, werkelijk goed uit te kunnen voeren.³⁸ Zij vraagt voor de cultuurplanperiode dan ook 150.000 euro extra aan bij de Rijksoverheid (er van uitgaande dat het jaarlijkse subsidiebedrag 1.550.000,- zal bedragen). Met deze verhoging zal allereerst de sinds 2015 extra toegekende beurs van het Mondriaan Fonds gedekt zijn, daarnaast wordt het mogelijk de Labs en het curriculum op het vereiste professionele niveau te laten werken. Aan de stad en provincie gezamenlijk vraagt zij 75.000,- euro extra voor haar, juist ook door hen gewenste publieke en maatschappelijke rol. De gemeente Maastricht wordt allereerst gevraagd haar subsidiering van een plaats met 10.000 euro te verhogen naar de gangbare norm (50.000 euro) en 27.500 euro bij te dragen aan de werking van het publieke programma in de stad. Aan de Provincie Limburg wordt 37.500 euro extra gevraagd om het publieke programma in de provincie en de regio mogelijk te maken met als speerpunt de intensivering van het Euregio-beleid (Van Eyck Mirror). Voor de investeringen in nieuw beleid zoals het opzetten van het Jac. P. Thijsse Lab is 20.000 euro in de begroting opgenomen die gedekt wordt door projectgelden. De baten zijn geraamd in lijn van de gerealiseerde en (door nieuw en geïntensiveerd beleid) de te verwachten inkomsten op 492.375 euro per jaar. De opbrengsten van de Kring van Ambassadeurs i.o. worden aangewend voor het programma.

Deze ‘financieringsmix’/‘hybride financieringsopties’ van subsidies, eigen inkomsten, gelden derden, projectgelden, leningen zoals dat door de Minister en de Raad voor Cultuur genoemd wordt, zijn voor de Van Eyck de afgelopen jaren al realiteit geweest – en hebben hun belang bewezen. Zij gaat verder op deze ingeslagen paden en zal de balans bewaken tussen haar opdracht een postacademie voor talentontwikkeling te zijn en de noodzaak van haar cultureel ondernemerschap.

VAN EYCK: VISITATIE

De Van Eyck stelt voor dat de postacademies op het eind van elke cultuurplanperiode gevisiteerd worden door een internationale commissie en beoordeeld worden op grond van hun eigen profiel en in onderlinge afweging. Voor de Van Eyck zal dat op basis zijn van haar artistieke en maatschappelijke positie, het multi-disciplinaire programma en de betekenis daarvan voor de deelnemers. Een vierjaarlijkse visitatie geeft op een andere manier dan het eigen jaarverslag en beleidsplan inzicht in de betekenis en werking van een postacademie. Het visitatierapport en het nieuwe beleidsplan vormen dan de basis waarop de academie door haar stakeholders beoordeeld wordt. De Van Eyck beschouwt dit beleidsplan aangevuld met de *Feiten en Cijfers* als de documenten waarop dat kan geschieden.

Robert Smithson, *Partially buried woodshed 01, 1970*

Olafur Eliasson, *Riverbed, 2004*

3

GLOSSARIUM

1. Dit beknopte beleidsplan vormt met het vorige *De levende spiegel. Kunst in de wereld* (2013–2016) een tweeluik. In de langere nul-versie van dit beleidsplan wordt dat belicht evenals het hoe en wat van de veranderingen en het nieuwe beleid. De nul-versie is opvraagbaar bij de Van Eyck. ‘*For all that to come to pass, for that whole sequence to be set in motion, the Great Report had first, somehow to come into being.*’ Tom McCarthy: *Satin Island*, Jonathan Cape London, 2015, blz. 74.
2. *Ruimte voor Cultuur. Uitgangspunten Cultuurbeleid 2017–2020*. 8 juni 2015, blz. 28: ‘Ik wil de belangrijke functie van de postacademische instellingen in de basisinfrastructuur volledig behouden en neem het advies van de raad dan ook over.’ Tot dan zag het er naar uit dat de postacademische instellingen vanaf 2017 alleen van hun eigen inkomsten/de markt moesten bestaan. Dit blijkt onmogelijk.
3. *Ruimte voor Cultuur*, blz. 5.
4. *Meer dan kwaliteit: een nieuwe visie op cultuurbeleid*. 10 juni 2011.
5. Raad voor Cultuur: *Slagen in Cultuur*. 2012, blz. 404–406 passim.
6. De verbouwing werd mogelijk gemaakt door bijdragen van Provincie Limburg, gemeente Maastricht, Stichting Elisabeth Strouven, Ministerie OCW.
7. Het thema van de prijs behelsde de manier waarop de gesubsidiëerde cultuurinstellingen de bezuinigingen hadden weerstaan en nieuw publiek aan zich hadden verbonden. De onafhankelijke jury bestond uit: Theu Boermans (De Theatercompagnie), Joop de Jong (Universiteit Maastricht) en Katja Weitering (Cobra Museum).
8. Aanbiedingsbrief *Cultuur in beeld*. 1 december 2014, blz. 3.
9. Raad voor Cultuur: *Agenda Cultuur 2017–2020 en verder*, blz. 55.

10. Het nieuwe model werd op 13 juni 2014 notarieel vastgelegd. De verouderde statuten van de Jan van Eyck Academie met haar bestuursmodel zijn omgezet naar die van de meervoudige Van Eyck met een Raad van Toezichtmodel. De deelinstituten zijn in het leven geroepen om de Van Eyck veelzijdig te verbinden en eigen inkomsten te genereren. Zie ook volgende noot.
11. De inkomsten van de deelinstituten – met uitzondering van die van de Jan van Eyck Academie – waren/zijn hoger dan hun personele en materiële lasten. De netto-opbrengst komt ten goede aan de Jan van Eyck Academie.
12. De bezuiniging op de Rijkssubsidie bedroeg 59%. Nieuwe subsidiestromen en eigen inkomsten brachten dat terug tot 38 %. De nieuwe subsidies worden uitgemaakt door de 12 (eerst 11) beurzen van het Mondriaan Fonds (600.000 euro); de financiering van 2 plaatsen door Provincie Limburg (100.000 euro), een plaats door gemeente Maastricht (40.000 euro) – voor zowel de Provincie als de stad is dit de eerste keer dat zij de Van Eyck structureel financieren; de bijdragen van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en de Finse Saastamoinen Foundation (samen 50.000 euro). De geschatte eigen baten bedragen per 1 januari 2016 355.600 euro.
13. De dichters verblijven een maand op de Van Eyck. Het verblijf van de schrijvers is op verzoek van de schrijvers door het Nederlands Letterenfonds verruimd tot drie maanden.
14. Op 1 januari 2013 bedroeg het aantal fte's vaste bezetting 10,4 (was 18,7). Door de vereiste bezetting en groei van de nieuwe deelinstituten en de mogelijkheid dat te financieren vanuit de eigen opbrengsten is het aantal fte's per 1 januari 2016 15,3.
15. *Ruimte voor Cultuur*, blz. 9.
16. Een goed voorbeeld is het archeologie-project NEARCH (zie ook FC 8). De Van Eyck heeft zich hieraan verbonden in de wetenschap dat kunstenaars – na de Val van de Muur en Fukayama's einde van de geschiedenis – zich juist tot de geschiedenis wenden als verzet tegen het vergeten, zie onder andere de Biënnale van Berlijn 2008 en Documenta 12. 'Contemporary art's enthusiasm for the archaeological optic maybe partly rooted in a generalised resurgence of critical interest in thingness and materiality.' Dieter Roelstraten: *The Way of the Shovel*. Museum of Contemporary Art Chicago, 2014, blz. 30. NEARCH brengt denkers, kunstenaars en archeologen samen in hun opvallend vaak overeenkomstige wijze om betekenis te geven aan de gelaagde wereld om ons heen – en zich te verhouden tot het object. De dynamiek die dat met zich meebrengt, is uitzonderlijk inspirerend.
17. T.S.Eliot: *Four Quartets*. Ambo. Baarn 1996, blz. 37.

18. Juhani Pallasmaa: *The Thinking Hand. Existential and Embodied Wisdom in Architecture*. John Wiley and Sons, 2009. Zie bijvoorbeeld blz. 48: 'The hand and thought, like one's tongue, disappear in their determinations.' Zie ook Colin McGinn: *Prehension. The Hand and the Emergence of Humanity* (2015).
19. De inkomsten van de Labs blijken hoog genoeg om het begrote tekort van de personele bezetting te ondervangen. Deze keus is gemaakt omdat zonder bezetting de Labs niet kunnen functioneren en zij geen speerpunt van het beleid kunnen zijn noch eigen inkomsten kunnen hebben (*de cost gaet voor de baet uyt*).
20. Voorbeelden van bloeiende bibliotheken zijn die van Bristol, Seattle en De Hallen Amsterdam.
21. De projecten zijn: *More than Double Glazing*, een symposium over duurzaamheid in de kunst – georganiseerd door de Van Eyck in samenwerking met Het Nieuwe Instituut (december 2014). De publieke *fieldwalks* van deelnemer Yeb Wiersma, kunstenaar en schrijver Miek Zwamborn in het Limburgse en Friese landschap – waarin het ontstaan, de geologie, geschiedenis en het verhaal het kijken bepaalden, in de lijn van Robert Macfarlane. De opzet van een eenentwintigste eeuwse flora van Zuid-Limburg met bijdragen van kunstenaars, schrijvers, dichters en wetenschappers die een andere manier van kijken en waarnemen wil zijn. De lezing van geoloog en hoogleraar in Aken Janos Urai (zie ook foto op blz. 36–37) over de immanente porositeit van gesteente en de vervloeiing der dingen (wat overeenkomt met twee sleutelwoorden van de Van Eyck: porositeit en vloeibaarheid).
22. Twee – willekeurige – citaten uit de aanmeldingen 2016–2017 ter illustratie: 'It is for this reason that I started to look at alternative institutions that could open out new working methods to me. Van Eyck stood out in this respect: ambitious, creative, desicively collaborative. I was instantly drawn to the institutions emphasise on research as a public interface.' En: 'I'm applying to the Jan van Eyck because it seems to me the ideal supportive and creatively challenging environment to further develop my work. I'm also excited about the In-Lab structure; it is precisely what I wish for; to focus in depth on a specific subject in an explanatory form together with others.'
23. De Jan van Eyck is altijd multidisciplinair geweest, zij het anders georganiseerd. Zo zijn de schotten tussen de disciplines opgeheven. Alle deelnemers worden samengebracht onder de noemer kunstenaar. Van de beeldende kunst zijn dat fotografen, schilders, performers, critici, curatoren, conceptuele kunstenaars, tekenaars, videomakers, schilders, beeldhouwers enz. Van de ontwerpers: grafisch ontwerpers, stedenbouwkundigen, landschapsarchitecten, architecten enz.

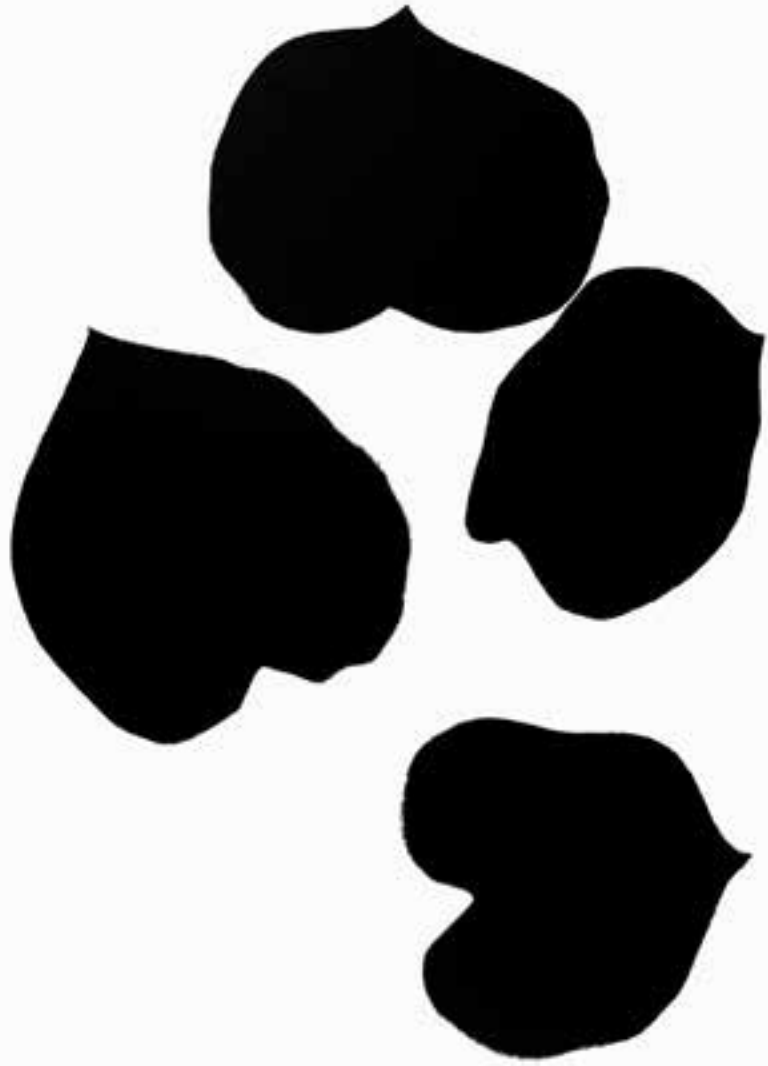
24. Juhani Pallasmaa: *The Eyes of the Skin*. John Willey and Sons. 2012, blz. 88.
25. Onder andere in het werk van Niña Weijers, Valeria Luiselli, Nina Polak, Bert Natter, John Banville, Thomas Willmann. De aanwezigheid van schrijvers en dichters leidt er ook toe dat zij over het werk van de deelnemers schrijven en hen aansporen te publiceren (zie FC 5).
26. De Nederlandse Boekengids 2015 #0. Amsterdam University Press. *Interview met Robbert Dijkgraaf*, blz. 5.
27. Nick Steur verbleef in 2015 op de Jan van Eyck – in samenwerking met SoAP en ondersteund door het Fonds Podiumkunsten.
28. *Ruimte voor Cultuur*, blz. 14.
29. Stichting SoAP (Stichting Sociaal & Artistiek Platform) coacht theatertalent met al enkele jaren beroepservaring.
30. Getuige de gesprekken met de deelnemers die de Van Eyck verlaten.
31. Juhani Pallasmaa: *The Eyes of the Skin*, blz. 17. Zo zei ook Aernout Mik in *Metropolis M: 'ik verlang ernaar kunst weer in de samenleving te plaatsen'*. Geciteerd in Maarten Doorman: *de navel van Daphne. Over kunst en engagement*. Amsterdam 2016, blz. 37.
32. De levende spiegel. Kunst in de wereld. Beleidsplan 2013-2016. Jan van Eyck Academie. Maastricht 2012, blz. 21.
33. Gilles Deleuze Claire Parnet: *Dialogen*. Vertaald door Monique Scheepers. Kok Agora. 1991, blz. 24. Ontmoeten is een kans, een aanwijzing om verder te gaan, af te slaan, stil te staan. Ook voor filosoof en theoloog Martin Buber vormde de ontmoeting de kern van het bestaan: *Die einzige Form zu lernen besteht in die Begegnung*. De structuur van de Van Eyck is daar volledig op ingericht.
34. Tim Ingold: *Being Alive. Essays on Movement, Knowledge and Description*. Routledge. London 2011, blz. 149.
35. De Nederlandse school is een postinitiële opleiding die in samenwerking met docenten en leerkrachten innovaties in het onderwijs bevordert. *Bildung* en leerling-gerichtheid zijn belangrijke uitgangspunten. Zie ook www.denederlandseschool.nl
36. De levende spiegel, blz. 13.
37. De samenwerking met de kunstinstellingen in Maastricht zijn velerlei. Allereerst vervult ieder haar geschakelde rol in de keten van talentontwikkeling (in het geval van de Van Eyck deelnemers die tentoonstellen in Marres en/of Bonnefantenmuseum). Daarnaast wordt er samengewerkt op structurele en/of ad hoc basis. Een voorbeeld van het eerste is de samenwerking met het Bonnefantenmuseum rond zijn prestigieuze tweejaarlijkse BACA-prijs waar elke keer een andere invulling aan de samenwerking gegeven wordt. In 2014 hield dat de presentatie en vervolgens

aankoop van een zaalvullende installatie van deelnemer Rodrigo Hernández in. Voor 2016 gaat het om een *curatorial* en inhoudelijke samenwerking met een reeks van samen opgezette activiteiten. Ook met Marres en Bureau Europa worden projecten en lezingen georganiseerd, zoals de komst van Tim Ingold naar Maastricht (2016) en het Utopia project (2015). Zie ook de diverse FC's.

38. Rondetafelgesprek over Uitgangspunten Cultuurbeleid op 17 juni 2015 door vaste commissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van de Tweede Kamer. Citaat uit de ingesproken bijdrage van de Van Eyck: *Een verhoging van het jaarlijkse budget met 150.000 euro is toereikend – ervan uitgaande dat het huidige structurele budget van 1.550.000 euro gecontinueerd wordt. De verhoging ondervangt de problemen die het verwerven van eigen inkomsten met zich meebrengt, geeft het wankele financiële evenwicht zijn noodzakelijke stabiliteit en zorgt voor een gezonde bedrijfsvoering.* De Van Eyck is zich bewust van de politiek-financiële werkelijkheid en vraagt daarom niet meer aan dan het absoluut noodzakelijke.

COLOFON

UITGEVER: Van Eyck – meervoudig instituut voor beeldende kunst, ontwerp en reflectie
TEKST: Lex ter Braak
REDACTIE: Solange Roosen, Laurens Schumacher
BEELD VOORPAGINA: Beeld van de Van Eyck van deelnemer Navine G. Khan-Dossos, *To Make Cogs and Compasses of Themselves*, gouache op papier, 2015
ONTWERP: Meeusontwerpt
DRUK: Walters, Maastricht
AFWERKING: Handboekbinderij Geertsen, Nijmegen
LETTERS: Bontepike, Times Ten LT std, Futura ND bold
PAPIER: 100 g/m² Biotop, omslag 250 g/m² Biotop

Elsworth Kelly, *Grape Leaves III*, 1973-74

Van Eyck
Meervoudig instituut voor
beeldende kunst, ontwerp en reflectie

Academieplein 1
6211 KM Maastricht, NL
www.janvaneyck.nl

VAN
EYCK

